

นโยบายซอฟต์แวร์พาวเวอร์: การบริหารเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อการพัฒนาศักยภาพอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนบ้านคลองแค จังหวัดสมุทรสาคร

Soft Power Policy: The Administration of a Creative Economy to Develop the Potential of Cultural Tourism Industry of Ban Khlong Khae Community, Samut Sakhon Province

นพรัตน์ พบลารป¹ และสุดเฉลิม ศัสตราพฤกษ์^{2*}

Nopparut Poblarp¹ and Soodchalerm Sattrapruek^{2*}

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตสมุทรสาคร^{1, 2*}

Faculty of Liberal Arts, Thailand Nation Sports University, Samut Sakhon Campus, Thailand^{1, 2*}

nopparut_pob@hotmail.com¹, soodchalerm.sa@tnsuskn.ac.th^{2*}

ผู้ประพันธ์บรรณกิจ (Corresponding Author)^{2*}

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษานโยบายซอฟต์แวร์พาวเวอร์ในการส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 2) เพื่อศึกษาการบริหารเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของชุมชนบ้านคลองแค และ 3) เพื่อศึกษาการบริหารเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อการพัฒนาศักยภาพอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนบ้านคลองแค จังหวัดสมุทรสาคร ใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการค้นคว้าข้อมูลเอกสาร การสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมายรวมจำนวน 32 คน ประกอบด้วย คณะกรรมการวิสาหกิจการท่องเที่ยวชุมชนบ้านคลองแค จำนวน 12 คน สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ผู้ประกอบการ และชาวบ้าน จำนวน 20 คน รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า ประเด็นด้านวัฒนธรรมของชุมชนบ้านคลองแค ที่สอดคล้องกับนโยบายซอฟต์แวร์พาวเวอร์ คือ วิถีชีวิตควบคู่กับสายน้ำ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และกีฬาพื้นบ้าน คือ โต้กระทุง จากการบริหารเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ซึ่งประกอบด้วย การค้นหาประเด็น การพัฒนาทักษะ การเชื่อมโยงโอกาสทางธุรกิจ และการพัฒนาย่านสร้างสรรค์ สามารถกำหนดวิสัยทัศน์ได้ว่าชุมชนบ้านคลองแคเป็น "ชุมชนแห่งการอนุรักษ์ วัฒนธรรม วิถีธารา" และการบริหารเศรษฐกิจสร้างสรรค์ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และกีฬาพื้นบ้านตามนโยบายซอฟต์แวร์พาวเวอร์ พบว่าสามารถสร้างสรรค์เนื้อหาเพื่อเพิ่มมูลค่าจากทรัพยากรและวัฒนธรรมดั้งเดิม การพัฒนาทักษะนำมาต่อยอด ผสมผสานกับสวนน้ำของกลุ่มวิสาหกิจการท่องเที่ยวชุมชนบ้านคลองแคได้ในระดับชุมชน ทั้งนี้กิจกรรมที่เพิ่มขึ้นเป็นสิ่งดึงดูดเพื่อการพัฒนาศักยภาพอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชน รวมถึงด้านการเข้าถึง และสิ่งอำนวยความสะดวกที่ได้ดำเนินการอย่างเหมาะสมตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์

คำสำคัญ: ซอฟต์แวร์พาวเวอร์, เศรษฐกิจสร้างสรรค์, อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว, วัฒนธรรมชุมชน

Abstract

This research article aimed 1) to study the soft power policy to promote the cultural tourism industry 2) to study the Administration of a Creative Economy of Ban Khlong Khae community and 3) to study the Administration of a Creative Economy to Develop the Potential of Cultural Tourism of Ban Khlong Khae Community, Samut Sakhon Province. Qualitative research methodology, including collection of data by documentary, focus group and in-depth interview. The target group of 32 people was composed of 12 people who are committee of the Ban Khlong Khae tourism community enterprise, along with 20 people composed of the community enterprise group members, entrepreneur and villagers. The data was collected and analyzed by using content analysis. The results showed that the issues impacting the culture of the Ban Khlong Khae community to be consistent with the soft power policy as a way of life that co-exists, along with the river, to conserve natural resources, the environment and to participate in the folk sport, "Lo Kra Tha". While the administration of a creative economy consists of discover issues, skill development, link for business opportunities, and developing creative area; which can encouraging a mindset from which a vision for a creative approach for the Ban Khlong Khae community will evolve, namely a Community of Conservation, Culture, Way of River or "Withi Tara"; and the administration of the creative economy within the cultural tourism dimension and folk sports are based on the soft power policy, it was found that content can be created to add value from resources of traditional culture and skill development is further generated through combining with the water park of the Ban Khlong Khae community tourism enterprise group at the community level. In addition, the increased activity is an attraction to develop the Potential of Cultural Tourism of the Community, as well as accessibility and facilities that operate appropriately in line with the creative economy.

Keywords: Soft Power, Creative Economy, Tourism Industry, Cultural Community

บทนำ

แนวคิดซอฟต์พาวเวอร์ (Soft Power) จะเป็นที่ยอมรับในวงวิชาการและวงนักปฏิบัติการในไทย แต่ทว่าความพยายามที่จะประยุกต์ใช้กรอบการศึกษาดังกล่าวกลับเดินทางไปได้ไม่ไกลอย่างที่ควรจะเป็น กล่าวคือ ความเข้าใจของทั้งนักวิชาการและนักปฏิบัติการที่มีต่อแนวคิดซอฟต์พาวเวอร์นั้นไปไม่ไกลเกินกว่าความเข้าใจที่ว่าซอฟต์พาวเวอร์ นั้นมีความหมายเทียบเท่ากับนโยบายทางวัฒนธรรม (แหล่งที่มาของอำนาจ) การประยุกต์ใช้แนวคิดซอฟต์พาวเวอร์ ในไทยนั้น มักจะให้ความสำคัญกับการอภิปรายถึง “แหล่งที่มาของซอฟต์พาวเวอร์” มากกว่าที่จะพิจารณากลไกและผลลัพธ์ จากการใช้ซอฟต์พาวเวอร์ที่มีต่อตัวแสดงอื่นๆ (พีระ เจริญวัฒนกุล, 2561) ซึ่งแนวคิดซอฟต์พาวเวอร์ถูกสรุปและอภิปรายในภาษาไทยอย่างชัดเจน กลุ่มผู้เขียนในจุลสารความมั่นคงศึกษา ฉบับที่ 136-137 ประจำเดือนกุมภาพันธ์ 2557 ได้พูดถึงกลไกการทำงานที่สำคัญของซอฟต์พาวเวอร์ ไม่ว่าจะเป็นกลไกด้านความอ่อนโยน ความรุ่งเรือง และความงามในฐานะปัจจัยในการผลิตซอฟต์พาวเวอร์ (โครงการความมั่นคงศึกษา, 2557) ซึ่งความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การสื่อสาร และการคมนาคม ทำให้เกิดโลกไร้พรมแดน อำนาจรัฐมีการเปลี่ยนถ่ายมาสู่ภาคเอกชนมากขึ้น การจัดลำดับผลประโยชน์แห่งชาติมีความซับซ้อนมากขึ้นตามไปด้วยเนื่องจากรัฐมิใช่ตัวหลักเพียงตัวเดียวอีกต่อไป เป้าหมายจึงมิใช่เรื่องความมั่นคงของรัฐเท่านั้น ภัยด้านความมั่นคงได้เปลี่ยนเป็นการคุกคามทางเศรษฐกิจ เครื่องมือในการใช้อำนาจจึงเปลี่ยนแปลงไป ในอดีตรัฐ

มักใช้กำลังทางทหารเพื่อบรรลุเป้าหมาย แต่ปัจจุบันรัฐสามารถบรรลุเป้าหมายได้ด้วยมาตรการทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรม (ปีทมา จันท์เจริญสุข, 2558)

อย่างไรก็ดี แม้ทุกประเทศจะมีทรัพยากรซอฟต์แวร์ แต่การนำไปใช้ให้มีประสิทธิภาพยังคงเป็นความท้าทายของหลายประเทศ แต่ละประเทศต้องค้นหาจุดเด่นของตนให้พบและลงทุนกับสิ่งที่เราทำได้ดี และไม่ควรนำเสนอภาพลักษณ์ที่ไม่ใช่ตัวตนของเรา ที่สำคัญต้องไม่สับสนระหว่างซอฟต์แวร์กับโฆษณาชวนเชื่อ (Propaganda) และอย่าคาดหวังผลตอบแทนในทันที เนื่องจากการสร้างซอฟต์แวร์เป็นการลงทุนระยะยาว โดยในการศึกษาคั้งนี้จะมุ่งไปที่การสร้างอุตสาหกรรมวัฒนธรรมที่สามารถสนับสนุนและส่งเสริมมิติด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน เป็นการทำให้วัฒนธรรมให้เป็นสินค้ามีมูลค่าเกิดรายได้ แนวทางสำหรับการใช้และพัฒนาทรัพยากรซอฟต์แวร์ด้านนโยบายในการพัฒนาอุตสาหกรรมสร้างสรรค์โดยใช้องค์ความรู้และนวัตกรรมผนวกกับวัฒนธรรมหรือวิถีความเป็นไทย และภูมิปัญญาชาวบ้าน รวมถึงการจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมของท้องถิ่นผ่านงานเทศกาลและประเพณีต่างๆ เพื่อการอนุรักษ์ สืบสานส่งเสริมและก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการท่องเที่ยว ใช้ประโยชน์จากสิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาพัฒนาและผลักดันให้เกิดเป็นซอฟต์แวร์ (ดวงฤทธิ์ เบ็ญจาธิกุล ชัยรุ่งเรือง, 2565) ซึ่งเป็นทรัพยากรที่โดดเด่นของไทยจะช่วยสนับสนุนการท่องเที่ยวไทยและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของไทยในเวทีโลก ทั้งนี้การท่องเที่ยวหรืออุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นเรื่องใกล้ตัวกว่าที่คิดเนื่องจากมีบทบาทมากขึ้นในสังคมโลกและยิ่งมากขึ้นในชุมชนท้องถิ่นเมื่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้ขยายอาณาเขตของกิจกรรมทางเศรษฐกิจเข้าใกล้วิถีชีวิตของชุมชนมากขึ้น ในขณะที่แนวโน้มการท่องเที่ยวของประเทศไทยมีการเติบโตในทิศทางบวกนักท่องเที่ยวส่วนหนึ่งให้ความสนใจกับการเดินทางไปสัมผัสความจริงแท้ดั้งเดิมของพื้นที่ต่างๆ ในชุมชนเพิ่มมากขึ้น การท่องเที่ยวไม่ได้กระจุกตัวอยู่ในเมืองใหญ่ หากมีการกระจายตัวสู่ชุมชน ส่งผลให้ท้องถิ่นหลายแห่งตั้งรับการมาถึงของนักท่องเที่ยว นำการท่องเที่ยวมาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิต ขณะเดียวกันภาครัฐก็ให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพิ่มมากขึ้นจากการประกาศให้ท่องเที่ยววิถีไทยเป็นวาระแห่งชาติ มีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อให้การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนไปในทิศทางที่ยั่งยืน

ดังนั้นเพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการพัฒนาจึงได้เกิดแนวความคิดในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เกิดเป็นการท่องเที่ยวทางเลือกที่หลากหลาย หนึ่งในนั้นคือ การท่องเที่ยวชุมชนบ้านคลองแค ตำบลหลักสาม อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร อุตสาหกรรมท่องเที่ยวจึงถือเป็นอุตสาหกรรมแห่งความหวัง ที่สร้างรายได้ให้กับประเทศไทยมากเป็นอันดับต้นๆ และมีความสำคัญโดยตรงต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ อันส่งผลให้ความเป็นอยู่ของประชาชนในประเทศดีขึ้น การเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแม้ว่าจะก่อให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจ มีการจ้างงานเพิ่มขึ้น มีการลงทุนและสร้างรายได้เข้าประเทศ แต่ก็ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม วิถีชีวิต ของสถานที่นั้นๆ หากไม่มีการจัดการที่ดีพอ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษานโยบายซอฟต์แวร์ ในการส่งเสริมอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนบ้านคลองแค จังหวัดสมุทรสาคร
2. เพื่อศึกษาการบริหารเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของชุมชนบ้านคลองแค จังหวัดสมุทรสาคร
3. เพื่อศึกษาการบริหารเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อการพัฒนาศักยภาพอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนบ้านคลองแค จังหวัดสมุทรสาคร

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้นโยบายซอฟต์แวร์ในการส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนบ้านคลองแค จังหวัดสมุทรสาคร
2. ได้ทราบการบริหารเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของชุมชนบ้านคลองแค จังหวัดสมุทรสาคร
3. มีแนวทางและข้อเสนอการบริหารเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อการพัฒนาศักยภาพอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนบ้านคลองแค จังหวัดสมุทรสาคร

วิธีการดำเนินการวิจัย

ใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) อันประกอบไปด้วย

1. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) พัฒนาแบบสัมภาษณ์ชนิดไม่มีโครงสร้าง ซึ่งได้มาจากการรวบรวมและศึกษาข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสาร ตำรา บทความ หนังสือ และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเป็นข้อคำถามทั้งหมด 4 ประเด็น เพื่อใช้เป็นเครื่องมือวิจัยในการเก็บข้อมูล ได้แก่ 1) ความเข้าใจนโยบายซอฟต์แวร์ในการส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 2) การบริหารเศรษฐกิจสร้างสรรค์ตามกรอบวิจัยทั้ง 4 ด้าน คือ การค้นหาประเด็นและสร้างเนื้อหา การพัฒนาทักษะและสร้างผู้ประกอบการ การยกระดับขีดความสามารถและเชื่อมโยงโอกาสทางธุรกิจ และการสร้างระบบนิเวศและพัฒนาย่านสร้างสรรค์ 3) ศักยภาพอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนบ้านคลองแค จังหวัดสมุทรสาคร และ 4) คำถามเฉพาะประธานกลุ่ม ผู้นำชุมชน ได้แก่ แนวโน้มแผนบริหารเศรษฐกิจสร้างสรรค์ แนวทางการพัฒนาศักยภาพอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจากการบริหารเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่ได้จากการค้นหาประเด็นและสร้างเนื้อหา

2. การสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยการกำหนดการสนทนากลุ่มแบบมีส่วนร่วมและไม่มีโครงสร้างซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้สนทนากลุ่มสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระมีขอบเขตตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยผู้วิจัยจะกำหนดแนวทางการสนทนากลุ่มไว้ 4 ประเด็น ได้แก่ 1) ให้ความรู้ทั่วไปและแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับนโยบายซอฟต์แวร์และมุ่งเน้นมาที่การพัฒนาวัฒนธรรมชุมชนที่มีลักษณะที่สามารถส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้ 2) ให้ข้อมูลการบริหารเศรษฐกิจสร้างสรรค์แล้วแสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะสิ่งที่เกิดขึ้นในชุมชน 3) ร่วมกันวิเคราะห์ศักยภาพอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนบ้านคลองแค และ 4) ให้อภิปรายอย่างกว้างขวางสำหรับการบริหารเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อการพัฒนาศักยภาพอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยสามารถเปิดประเด็นคำถามต่าง ๆ ในการสนทนากลุ่มได้ตลอดเวลาที่สนทนา

พื้นที่ศึกษาและกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย

ใช้ชุมชนบ้านคลองแค และกลุ่มวิสาหกิจการท่องเที่ยวชุมชนบ้านคลองแค หมู่ 9 ตำบลหลักสาม อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาครเป็นพื้นที่ศึกษาเนื่องจากคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตสมุทรสาครได้จัดกิจกรรมทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม การละเล่นพื้นบ้านและกีฬาไทยไปแล้วพบความน่าสนใจของชุมชนและยังต้องการพัฒนาศักยภาพทั้งจากชุมชนเองและการสนับสนุนของภาครัฐ โดยมีกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ศึกษารวมจำนวน 32 คน ซึ่งประกอบไปด้วยการเลือกแบบเฉพาะเจาะจงจำนวน 12 คน คือ ประธานชุมชน คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และเลือกแบบบังเอิญ จำนวน 20 คน จากสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตัวแทนชาวบ้านและผู้ประกอบการ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกก่อนตามแนวคำถามที่กำหนดไว้ล่วงหน้ามีการกำหนดผู้ให้ข้อมูล โดยผู้วิจัยได้ให้ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับประเด็นที่จะศึกษารวมทั้งการสังเกตแบบมีส่วนร่วมโดยผู้วิจัยและผู้นำชุมชน ประธานกลุ่มได้ลงพื้นที่เพื่อ

สำรวจสภาพแวดล้อมทั่วไปเบื้องต้นและร่วมประสบการณ์กิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชนที่ได้ดำเนินการ พร้อมทั้งทำบันทึกภาคสนาม ตามจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของโครงการ แล้วดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสนทนากลุ่ม ตามขั้นตอนดังนี้

1. เตรียมการนัดหมาย ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มในแต่ละครั้งในเรื่อง วัน เวลา และสถานที่ที่สะดวกขึ้นแจ้งถึงเป้าหมาย วัตถุประสงค์ ประโยชน์ที่ทุกฝ่ายจะได้รับจากการสนทนากลุ่ม พร้อมทั้งแจ้งแนวทางในการสนทนากลุ่ม
2. เตรียมผู้ดำเนินการสนทนา และผู้จดบันทึกการสนทนากลุ่ม และวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการสนทนากลุ่มให้พร้อมได้แก่ เครื่องบันทึกภาพและเสียง สมุดจดบันทึก กระดาษ ปากกา เป็นต้น
3. ประชุมเตรียมความพร้อม ชี้แจงวัตถุประสงค์และแนวทางการสนทนากลุ่มให้กับคณะวิจัยที่จะทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) ผู้จดบันทึกการสนทนากลุ่ม (Note Taker) ก่อนเริ่มการประชุม
4. ดำเนินการสนทนากลุ่มตามแนวคำถามในการสนทนากลุ่มตามวัน และสถานที่ในการสนทนากลุ่มตามที่กำหนดไว้

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยอ่านข้อมูลให้ได้ประเด็นหรือความหมาย แยกแยะ และจัดกลุ่มความหมายหาแบบแผน เชื่อมโยงแบบแผนต่างๆ เข้าด้วยกัน เพื่อแสดงความสัมพันธ์หรือแก่นของเรื่องและตอบคำถามวิจัยได้ชัดเจน จากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม โดยดำเนินการประชุมเชิงปฏิบัติการตามขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อจัดทำรายงานการวิจัย ดังนี้

1. ถอดเทปการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม และจัดพิมพ์ในรูปเอกสาร
2. พิมพ์รายละเอียดของข้อมูล ตามชุดของประเภทและหมวดหมู่ของข้อมูลทุกประเด็นมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการเรียบเรียงสรุปผลการวิจัย
3. วิเคราะห์ผลการวิจัยเชื่อมโยงกรอบการวิจัยนำเสนอเขียนเป็นรายงานการวิจัยให้ครอบคลุม ครบถ้วนตามวัตถุประสงค์การวิจัย

การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องและกรอบแนวคิดการวิจัย

แนวคิดการบริหารจัดการทรัพยากรซอฟต์แวร์ของไทย (Soft Power) ทรัพยากรซอฟต์แวร์ เช่น วัฒนธรรม แม้จะมีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง มิได้หมายความว่าก่อให้เกิดซอฟต์แวร์ไทยไป แต่ต้องมีความสามารถดึงดูดใจคนทั่วโลกได้ด้วยเหตุนี้การจัดอันดับประเทศที่ประสบความสำเร็จด้านซอฟต์แวร์ของต่างประเทศ จึงประเมินซอฟต์แวร์ผ่านตัวชี้วัดทางวัฒนธรรมในเชิงผลลัพธ์รูปธรรมมากกว่าจะพิจารณาเพียงจำนวนกิจกรรมหรือโครงการที่รัฐบาลดำเนินการในแต่ละปี ในบริบทนี้สิ่งที่ผู้กำหนดนโยบายต้องให้ความสำคัญที่สุดคือ “การแปรรูป” ทรัพยากรซอฟต์แวร์เหล่านั้นให้เหมาะสมและดึงดูดกลุ่มเป้าหมายแล้วจึง “นำเสนอ” (Project) สู่กลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ในประชาคมโลกผ่านช่องทางที่เหมาะสม สำหรับแนวทางสำหรับการใช้และพัฒนาทรัพยากรซอฟต์แวร์อาจจะต้องพิจารณาประเด็นสำคัญดังนี้

1. ด้านปัญหาที่บั่นทอนทรัพยากรซอฟต์แวร์ที่มีศักยภาพเรื่องการท่องเที่ยว ควรแก้ไขปัญหาค่าความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่งความปลอดภัยบนท้องถนน และปัญหาการเอาเปรียบนักท่องเที่ยวในการให้บริการด้านการท่องเที่ยว ด้านอาหารไทยและอาหารริมทาง ควรแก้ไขปัญหาค่าความปลอดภัยของอาหารในสถานประกอบการและอาหารริมทางและจัดระเบียบผู้ประกอบการ ในส่วนของกีฬามวยไทย ควรเร่งจัดทำยุทธศาสตร์มวยไทยสู่อโอลิมปิก และเร่งจัดทำมาตรฐานการเรียนการสอนมวยไทยในต่างประเทศ รวมทั้งการผลิตบุคลากรที่มีทั้งความสามารถในการสอนมวยไทยและการสื่อสารกับคนต่างชาติให้มีจำนวนเพียงพอที่จะรองรับความต้องการที่เพิ่มขึ้นในต่างประเทศ และเร่งแก้ไขปัญหาลักษณะของมวยไทยเกี่ยวกับการเอาเปรียบเด็กที่ชกมวยเพื่อหารายได้จนเจ็นครอบครัว เป็นต้น
2. ด้านโครงสร้าง ควรจัดตั้งกลไกระดับนโยบายซึ่งประกอบด้วย หน่วยงานหลักและหน่วยงานสนับสนุน เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์ นโยบายและแผนการดำเนินการที่ชัดเจนในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรซอฟต์แวร์ของไทยมีอยู่ในการดำเนิน

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอย่างมีประสิทธิภาพและบูรณาการ จัดตั้งองค์กรหลักที่เป็นศูนย์กลางในการนำเสนอทรัพยากรซอฟต์แวร์ด้านวัฒนธรรมที่โดดเด่นของไทยแก่ชาวต่างชาติเพื่อสนับสนุนการสร้างแบรนด์ประเทศไทยและส่งเสริมความนิยมไทยในต่างประเทศ

3. ด้านนโยบาย ควรส่งเสริมการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับกลุ่มต่าง ๆ ในประเทศเป้าหมายผ่านการแลกเปลี่ยนการเยือน โดยเฉพาะในระดับเยาวชน โดยใช้ศักยภาพของซอฟต์แวร์ด้านศิลปวัฒนธรรมและการดำเนินนโยบายต่างประเทศที่เป็นมิตรและสร้างสรรค์ต่อประชาคมระหว่างประเทศเพื่อสร้างเครือข่าย Friends of Thailand ให้มีความสำคัญกับการสร้างแบรนด์ให้กับประเทศ (Nation Branding) เพื่อสร้างหรือพัฒนาอัตลักษณ์ หรือชื่อเสียงที่เด่นชัดจากแหล่งทรัพยากรที่เป็นจุดแข็งของไทย รวมทั้งการนำเสนออัตลักษณ์นั้นออกไป (To Project) อย่างชัดเจนและเหมาะสมกับบริบทของกลุ่มเป้าหมาย การพัฒนาอุตสาหกรรมสร้างสรรค์โดยใช้องค์ความรู้และนวัตกรรมผนวกกับวัฒนธรรมหรือวิถีความเป็นไทย ซึ่งเป็นทรัพยากรซอฟต์แวร์ที่โดดเด่นของไทยจะช่วยสนับสนุนการท่องเที่ยวไทยและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของไทยในเวทีโลก หรือการเสนอตัวเป็นเจ้าของภาพจัดงานระหว่างประเทศสำคัญ ๆ ด้วยการประชุมและการแข่งขันกีฬาระดับนานาชาติ ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลในการสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงกีฬา และจะช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์และศักยภาพของไทยในด้านสถานที่ การเป็นเจ้าภาพจัดงาน และเป็นโอกาสนำเสนอทรัพยากรซอฟต์แวร์ในด้านอื่นรวมถึงสถานที่ท่องเที่ยว วัฒนธรรม อาหารไทย เป็นต้น (รญาภรณ์ สุคนธ์ทรัพย์, 2561)

แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในระดับท้องถิ่นมีความจำเป็นทางการบริหารเพื่อการพัฒนาเนื่องจากประเทศไทยยังคงมีช่องว่างทางเศรษฐกิจและสังคม ระหว่างเมืองและชนบทค่อนข้างมาก นโยบายเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในภาพรวมจึงยังคงให้ความสำคัญกับการลดช่องว่างดังกล่าว โดยการสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในระดับท้องถิ่น เนื่องจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์มักมีโอกาที่จะเกิดขึ้นและกระจุกตัวอยู่ในเขตเมืองมากกว่าเขตชนบท การนำเศรษฐกิจสร้างสรรค์มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาท้องถิ่นและชุมชน (Creative Rural Economy) และนำมาพัฒนาศักยภาพของสังคมโดยสร้างโอกาสกับแรงงานที่ด้อยโอกาส เช่น แรงงานสตรี และคนชรา ฯลฯ จึงเป็นนโยบายที่ขาดไม่ได้ทั้งนี้การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในชุมชนโดยบริหารจัดการในรูปแบบของวิสาหกิจจะช่วยในการถ่ายทอดความรู้และสร้างเครือข่ายความร่วมมือในสังคมจะช่วยสร้างความยั่งยืนของโครงการ ทั้งนี้การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในระดับชุมชนสามารถกระทำได้จากการพัฒนาจากเชิงพื้นที่ (Area Base) และการพัฒนาจากเชิงสินค้า การยึดจุดใด จุดหนึ่งดังกล่าวนี้เป็นจุดเริ่มต้นในการพัฒนาสินค้าและบริการในชุมชนและสร้างวิสาหกิจสร้างสรรค์ในระดับท้องถิ่นจะเป็นกุญแจสำคัญในการสร้างงาน สร้างรายได้และพัฒนาสังคมในระดับชุมชนควบคู่กันไป (พิริยะ ผลพิรุฬห์, 2556)

ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของไทยในปัจจุบัน แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของไทยอยู่ในระยะเริ่มต้นยังไม่มีกำหนดนิยามและขอบเขตของการพัฒนาที่ชัดเจนมีการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนพื้นฐานของการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาเรื่อยมาจนกระทั่งปัจจุบัน ได้มีการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ๆ เข้ามาช่วยในการสร้างมูลค่าเพิ่มและเชื่อมโยงภาคการผลิตและการบริการต่างๆ ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังนั้นเพื่อให้การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของไทยสามารถขับเคลื่อนได้อย่างเป็นรูปธรรมและสามารถพัฒนาแบบยั่งยืนได้กำหนดยุทธศาสตร์เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของไทย ดังนี้

1. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสภาพแวดล้อมภายในประเทศเพื่อให้เอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ
2. การดำเนินงานขับเคลื่อนการพัฒนาในระดับปฏิบัติจำเป็นต้องมีหน่วยงานที่ต้องรับผิดชอบหลัก และมีกรอบนโยบายและกลไกการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ที่ชัดเจนรวมทั้งมีการจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์และจัดทำแผนที่นำทางการพัฒนา (Roadmap) ขึ้นมาให้ชัดเจนเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลสัมฤทธิ์

3. การศึกษาวิจัยและพัฒนาเชิงลึกในสาขาเศรษฐกิจสร้างสรรค์และทุนวัฒนธรรม ภาครัฐควรขับเคลื่อนในการทำการศึกษาค้นคว้าความรู้เพื่อการพัฒนาใน 5 สาขา คือ 3.1) มรดกทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาและความหลากหลายทางชีวภาพ 3.2) เอกลักษณ์ศิลปะและวัฒนธรรม 3.3) งานช่างฝีมือและหัตถกรรม 3.4) อุตสาหกรรมสื่อ บันเทิง และซอฟต์แวร์ และ 3.5) การออกแบบและพัฒนาสินค้าสร้างสรรค์

4. การสร้างความตระหนักและสร้างโอกาสให้ผู้ประกอบการ (เสาวรภัย กุสุมา ณ อยุธยา, 2553)

สุวิทย์ เมษินทรีย์ (2564) ในไทยพับลิก้า กล่าวถึงความจริง เรื่อง เศรษฐกิจสร้างสรรค์: BCG Soft Power นำไทยสู่โลก ที่ผ่านมามีทั่วโลกต่างกล่าวชื่นชมโมเดลเศรษฐกิจของเกาหลีใต้ที่มีการพัฒนาเนื้อหาหรือเรื่องราววัฒนธรรมของประเทศผ่านภาพยนตร์ซีรีส์ หรือเพลงที่ออกมามีตลาดทั่วโลก และส่งผลไปสู่การบริโภคสินค้าและบริการจากเกาหลีอย่างมหาศาล หรือในกรณีของประเทศญี่ปุ่นที่เรามักจะพูดถึงถึงยุทธศาสตร์ Cool Japan ที่มี การส่งออกวัฒนธรรมผ่านอาหาร การ์ตูนญี่ปุ่น (Anime) หรือเกมสื่อก้าวไปทั่วโลก พร้อมกับกระแสนิยมบริโภคสินค้าในเวลาเดียวกัน จนท้ายที่สุดก็ดึงดูดคนเหล่านี้ให้เข้ามาท่องเที่ยวและใช้จ่ายในประเทศญี่ปุ่นอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งหลายท่านเรียกว่าการสร้างเศรษฐกิจจาก “Soft Power” ของประเทศ

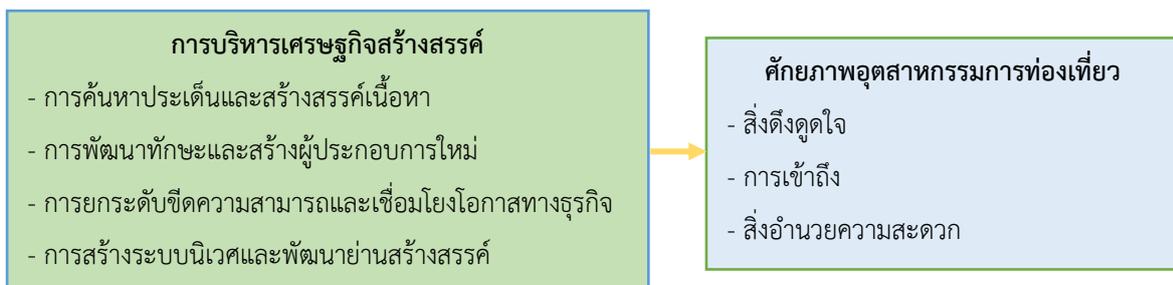
สำหรับประเทศไทยเอง เศรษฐกิจสร้างสรรค์นับว่าเป็นเรื่องที่ใกล้ตัวผู้คนเป็นอย่างมาก เพราะประเทศของเรามีทุนทางวัฒนธรรมที่หลากหลายจำนวนมาก ไม่ว่าจะไปอยู่ในพื้นที่ใด หรือทำอะไร ผู้คนทั่วไปก็สามารถหยิบจับเรื่องราวหรือวัฒนธรรมที่มีอยู่มาเล่า หรือสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ขึ้นมาแปลง “คุณค่า” ที่มีสร้างเป็น “มูลค่า” เพิ่มได้ทั้งสิ้น หากลองในรายละเอียดจะพบว่า เศรษฐกิจสร้างสรรค์ของไทยซึ่งส่วนใหญ่เป็น Knowledge และ High Skilled Talents สะท้อนให้เห็นถึงโอกาสและศักยภาพของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ได้เป็นอย่างดี ทว่าในการยกระดับเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของไทยไปสู่เวทีโลกแบบเดียวกับเกาหลีใต้หรือญี่ปุ่นนั้นยังมีอีก 4 ประเด็นท้าทายที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องหารือร่วมกันและผลักดันให้เกิดขึ้นมาอย่างเป็นรูปธรรม ได้แก่ 1) การค้นหาประเด็นและสร้างสรรค์เนื้อหา 2) การพัฒนาทักษะและสร้างผู้ประกอบการใหม่ 3) การยกระดับขีดความสามารถและเชื่อมโยงโอกาสทางธุรกิจ และ 4) การสร้างระบบนิเวศและพัฒนาย่านสร้างสรรค์

ยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน เศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy: BCG Model) โมเดลเศรษฐกิจ BCG มุ่งสู่การเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน กรอบแนวคิดของโมเดลเศรษฐกิจ BCG การพัฒนาประเทศด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG มีวัตถุประสงค์หลัก 3 ประการ ได้แก่ 1) การอนุรักษ์ฟื้นฟูจัดการการใช้ประโยชน์ทรัพยากรชีวภาพและวัฒนธรรม 2) การสร้างคุณค่าเพิ่ม (Value Creation) ให้กับทรัพยากรชีวภาพและวัฒนธรรม และ 3) การสร้างความสามารถในการพึ่งตนเอง กิจกรรมหลักภายใต้โมเดลเศรษฐกิจ BCG ประกอบด้วย 1) อนุรักษ์ฟื้นฟูพัฒนา เพิ่มพูนทรัพยากร ความหลากหลายทางชีวภาพและวัฒนธรรม 2) บริหารจัดการการใช้ประโยชน์และบริโภคอย่างยั่งยืน 3) ลดและใช้ประโยชน์ของทิ้งจากกระบวนการผลิตสินค้าและบริการ 4) สร้างคุณค่าเพิ่มตลอดห่วงโซ่มูลค่าตั้งแต่ภาคเกษตรที่เป็นต้นทาง จนถึงภาคการผลิตและบริการ และ 5) สร้างภูมิคุ้มกันพึ่งพาตนเอง และเพิ่มสมรรถนะในการฟื้นตัวอย่างรวดเร็ว

ความสำเร็จของการพัฒนาประเทศด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG จำเป็นต้องปรับตัวและมีกลไกมาหนุนเสริมให้การดำเนินงานข้างต้นดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ดังนี้ 1) ปรับจากรัฐเป็นผู้ลงทุนหลัก ไปสู่เอกชนลงทุน ภาครัฐเป็นผู้ส่งเสริมโดยสร้างระบบนิเวศที่เกื้อหนุนให้เอกชนลงทุนในการพัฒนาที่สูงกว่ารัฐ 2) ปรับการใช้จ่ายภาครัฐเพื่อแก้ปัญหา ไปสู่การลงทุนภาครัฐเพื่อการพัฒนาและแก้ปัญหาแบบเบ็ดเสร็จ 3) ปรับระบบการจัดสรรงบประมาณจากรายปี ไปสู่ระบบการจัดสรรงบประมาณแบบบูรณาการเพื่อการลงทุนแบบผูกพันต่อเนื่อง 4) ปรับการสนับสนุนทุนวิจัยรายโครงการ ไปสู่การสนับสนุนทุนวิจัยครบวงจร คือ วิจัย พัฒนาสู่การผลิตและจำหน่าย (Research, Development, Innovation, Manufacturing) 5) ปรับการพัฒนาเศรษฐกิจที่ยึดโยงอุตสาหกรรมเดิม ไปสู่การสร้างอุตสาหกรรม

ยุทธศาสตร์ใหม่ 6) ปรับการเติบโตของประเทศโดยการพึ่งพาปัจจัยจากภายนอกประเทศ ไปสู่การเติบโตด้วยการสร้างความแข็งแกร่งจากภายใน และเชื่อมโยงเศรษฐกิจโลก และ7) ปรับจากการทำงานแบบต่างคนต่างทำ ไปสู่การเดินหน้าไปด้วยกัน ผนึกกำลังจุดภาคี

แนวคิดการพัฒนาศักยภาพอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (Potential Development of Cultural Tourism Industry) แหล่งท่องเที่ยวเป็นจุดที่น่าสนใจของนักท่องเที่ยว ซึ่งต้องประกอบด้วยองค์ประกอบหลาย ๆ อย่างผสมผสานกัน Burkart & Medilk (1981) กล่าวว่า แหล่งท่องเที่ยวต้องประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ คือ สิ่งดึงดูดใจ การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น (Amenity) และ Mill & Morrison (1992) กล่าวว่า แหล่งท่องเที่ยวประกอบด้วยสิ่งดึงดูดใจ ในด้านความสวยงาม ความน่าประทับใจ สิ่งอำนวยความสะดวกในเรื่องที่พัก ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึกหรือบริการอื่น ๆ ปัจจัยพื้นฐานในเรื่องระบบการสื่อสารและสาธารณูปโภค การขนส่ง ดังนั้นสรุปได้ว่าการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวนั้นต้องประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ 1) องค์ประกอบด้านสิ่งดึงดูดใจ 2) องค์ประกอบด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และ 3) องค์ประกอบด้านคมนาคมขนส่งที่สามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ เพื่อช่วยสนับสนุนให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางท่องเที่ยวในแหล่งที่ท่องเที่ยวอย่างสะดวกสบาย และมีความสุขทุกรูปแบบการท่องเที่ยว

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ข้อที่ 1 เพื่อศึกษานโยบายซอฟต์แวร์ในการส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนบ้านคลองแค จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า

1. การรับรู้การขับเคลื่อนนโยบายซอฟต์แวร์เป็นแนวนโยบายที่มีหลักการเอื้อต่อสภาพวัฒนธรรมของประเทศไทย แต่ไม่สามารถจัดการวัฒนธรรมทั้งหมดให้สามารถขึ้นชั้นระดับโลกได้ ดังนั้นการดำเนินการในส่วนของวัฒนธรรมชุมชนหรือส่วนย่อยของสังคมจึงอาจจะสร้างได้เป็นวัฒนธรรมนิยามเฉพาะถิ่นหรือพื้นที่ที่มีขอบเขต เพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและเป็นศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมเพื่อความมั่นคงและการอยู่ร่วมกันของคนในชุมชนได้ดังนี้

1.1 อุตสาหกรรมวัฒนธรรมชุมชนบ้านคลองแค ได้แก่ การท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน และกีฬาพื้นบ้านสอดคล้องตามนโยบายซอฟต์แวร์แต่จำเป็นต้องมีการพัฒนารูปแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ให้โดดเด่นขึ้นในระดับท้องถิ่น

1.2 อุตสาหกรรมวัฒนธรรมชุมชนบ้านคลองแคสามารถพัฒนาส่งเสริมให้เกิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ได้ในระดับหนึ่งคือ ชุมชนพึ่งพาตนเอง

1.3 ชุมชนบ้านคลองแคมีศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมด้านวิถีชีวิต และกีฬาพื้นบ้านตามแนวนโยบายซอฟต์แวร์แต่ยังไม่สามารถยกระดับที่สูงขึ้นได้ อย่างไรก็ตามสามารถเพิ่มมูลค่าจากวัฒนธรรมและสร้างรายได้จากเอกลักษณ์ของท้องถิ่น

2. สภาพการส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนบ้านคลองแค พบว่ามีการรวมกลุ่มเพื่อนำเที่ยวทางสายน้ำผ่านการจ่องล่องหน้าเพื่อนำเที่ยวตามจุดที่เป็นวิถีชีวิตของชุมชน โดยมีกิจกรรมท่องเที่ยว ได้แก่ ล่องเรือไปสวนแก้วมังกร ชมวิถีชาวสวน และล่องเรือต่อไปยังแพเลี้ยงปลาที่ชาวคลองแคช่วยกันอนุรักษ์ไว้เพื่อกำจัดวัชพืชในลำคลอง ทำให้เกิดคลองสวย น้ำใสขึ้นมา หากเป็นช่วงเช้าก็ปิดท้ายด้วยรับประทานอาหารกลางวัน อาหารพื้นถิ่นของชาวคลองแค ผักปลอดสาร อาหารปลอดภัยซื้อผลไม้สดจากสวน เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และสร้างเว็บไซต์สื่อสังคมออนไลน์กำหนดทิศทางจุดหมายที่ตั้งและการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยววิถีชุมชน สร้างจุดเด่นให้กับชุมชนโดยการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมกระตุ้นเศรษฐกิจภายในชุมชนอีกด้วย

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาการบริหารเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของชุมชนบ้านคลองแค จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า

1. การค้นหาประเด็นและสร้างสรรค์เนื้อหา มีการวางแผนพัฒนาคุณภาพภายในชุมชนตลอดเวลา การจัดทำให้มีการศึกษาวิถีชีวิตของชุมชนบ้านคลองแค พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากให้เข้มแข็ง พัฒนาการท่องเที่ยวเป็นการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อปลูกจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามศาสตร์พระราชา “หลักธรรมชาติช่วยธรรมชาติ” โดยใช้กลยุทธ์วิถีชีวิตปราบวัชพืชและมีพันธุ์ปลาน้ำจืดที่อุดมสมบูรณ์ เช่น ปลาตะเพียน ปลาสร้อย ฯลฯ ด้านวัฒนธรรมประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่นมีการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมการเล่นพื้นบ้านและกีฬาไทย คือ การไล่กระทะ และเรือแจว รวมถึงสภาพวิถีชีวิตที่เกี่ยวเนื่องกันระหว่างผู้คนกับสายน้ำ ทั้งการประกอบอาชีพและการอนุรักษ์ โดยมีวัฒนธรรมเรื่องอาหารด้วยภูมิปัญญาของชุมชน เช่น กาละเม ขนมนจีน ข้าวเหนียวกวน ฯลฯ ซึ่งเมื่ออดีตต้องใช้กระทะใบใหญ่ในการทำอาหารจึงนำมาใช้เป็นอุปกรณ์ในการไล่กระทะเพื่อนันทนาการในชุมชนสร้างสุนทรีย์ภาพในการใช้ชีวิตของผู้คนในชุมชนบ้านคลองแค จากการค้นหาประเด็นโดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สามารถร่วมกันสร้างเนื้อหาที่กำหนดวิสัยทัศน์ได้ว่าเป็น “ชุมชนแห่งการอนุรักษ์วัฒนธรรม วิถีธารา”

2. การพัฒนาทักษะและสร้างผู้ประกอบการใหม่ ชาวบ้านส่วนใหญ่จะมีภูมิปัญญาการอนุรักษ์แหล่งน้ำ และวิธีการส่งเสริมความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งน้ำ ได้แก่ การตัดย่อยพีชน้ำเพื่อเป็นอาหารสัตว์น้ำ และในสวนของกีฬาพื้นบ้านคือ การไล่กระทะ นอกจากจะดำเนินการกลุ่มวิสาหกิจการท่องเที่ยวชุมชนบ้านคลองแคแล้วยังสามารถสร้างผู้ประกอบการรุ่นใหม่ในด้านการอนุรักษ์ การนำเที่ยว ร้านจำหน่ายสินค้าทางการเกษตร การทำขนมพื้นบ้าน ร้านค้าอาหารและเครื่องดื่ม รวมถึงการเพิ่มกิจกรรมของสวนน้ำ การแข่งขันไล่กระทะ เรือแจว เป็นต้น ขาดเพียงความต่อเนื่องของกิจกรรมและการสร้างมูลค่าเพิ่ม และอุปกรณ์ คือ กระทะที่ต้องเป็นอุปกรณ์หลักที่จะใช้ในการไล่ และการสร้างเครือข่ายเพื่อการศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในกลุ่มชุมชนที่มีลักษณะวัฒนธรรมตามภูมิศาสตร์และมีกิจกรรมคล้ายคลึงกัน

3. การยกระดับขีดความสามารถและเชื่อมโยงโอกาสทางธุรกิจ มีการจัดประชาสัมพันธ์และส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้ชัดเจน แต่ยังไม่ปรากฏการประชาสัมพันธ์อย่างกว้างขวางในระดับจังหวัดซึ่งอาจจะมาจากความต่อเนื่องของกิจกรรมและการขอจดทะเบียนพาณิชย์เพื่อการสนับสนุนจากภาครัฐที่ยังไม่ครบถ้วน ชุมชนส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวมีการจัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศทำให้สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลได้สะดวกรวดเร็ว มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติประเภทสวนคือ สวนมะพร้าว และสวนผลไม้ต่าง ๆ และมีการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยการถ่ายทอดเรื่องราวความรู้ด้านวัฒนธรรมของชุมชนเป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนโดยยึดหลักการพัฒนาตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ เกษตรยั่งยืน และเกษตรแบบเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้ชุมชนสามารถพัฒนาจากรากฐานของตนเองได้ ซึ่งเกิดเป็นรายได้ที่เชื่อมโยงโอกาสทางธุรกิจมาจากค่าเช่าของร้านค้าผู้ประกอบการอาหารและเครื่องดื่ม บริเวณสวนน้ำชุมชนบ้านคลองแค รวมถึงการใช้ประโยชน์ของวัตถุดิบพื้นถิ่นอย่าง

คุ่มค่าและต่อยอดพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากเป็นผลิตภัณฑ์ของชุมชนคือเยลลี่แก้วมังกร สวนรุ่งอรุณ ชุมชนคลองแค ที่ได้รับการส่งเสริมจากคณะอุตสาหกรรมอาหาร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

4. การสร้างระบบนิเวศและพัฒนาย่านสร้างสรรค์ บริเวณชุมชนเป็นพื้นที่ริมคลองทำการเกษตรและใกล้แหล่งการจัดการแข่งขันเรือยาวประเพณี ขององค์การบริหารส่วนตำบลชัยมงคล อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร และมีการนำกีฬาพื้นบ้านโล้กระทะมาจัดแสดงเพื่อสืบสานวัฒนธรรมชุมชน อย่างไรก็ตามชุมชนคลองแคได้ดำเนินการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างชุมชนสร้างสรรค์ ทั้งการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกับวัฒนธรรมชุมชน สามารถถ่ายทอดเป็นศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนได้ โดยการพัฒนาจัดเป็นศูนย์อนุรักษ์ระบบนิเวศ ให้ความรู้แนวทางการใช้ชีวิตที่ปราศจากพิษ เพื่อเพิ่มออกซิเจนในน้ำไม่ให้น้ำเน่าเสียและยังเป็นแหล่งอาหารให้สัตว์น้ำได้อย่างสร้างสรรค์ และพัฒนาสวนน้ำเป็นย่านสร้างสรรค์ของชุมชน พัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจากวิถีชีวิต การท่องเที่ยวล่องแพเปียกและการปั่นจักรยานเรียนรู้วิถีชีวิต

และผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ ข้อที่ 3 เพื่อศึกษาการบริหารเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อการพัฒนาศักยภาพอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนบ้านคลองแค จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า

1. ด้านสิ่งดึงดูด ชุมชนบ้านคลองแคเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น แหล่งท่องเที่ยวมีความโดดเด่น ความสมบูรณ์มีความหลากหลายในกิจกรรมการท่องเที่ยวและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นแหล่งการเรียนรู้ด้านวิถีชุมชน มีกิจกรรมและสถานที่ในการพักผ่อนช่วงวันหยุดโดยเฉพาะกลุ่มครอบครัวที่มีเด็กวัยเรียนและที่อยู่อาศัยไม่ห่างไกลจากชุมชนบ้านคลองแค มีการประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวมีจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การส่งเสริมความรู้ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว และการประชาสัมพันธ์และให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยวชุมชนเชิงวัฒนธรรม ในส่วนของการมีส่วนร่วม เช่น การแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้จากการท่องเที่ยวและมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวต่าง ๆ และคนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการคิด ตัดสินใจและการกำหนดแนวทางการพัฒนากิจกรรมด้านการท่องเที่ยวชุมชน ซึ่งกิจกรรมสวนน้ำที่กลุ่มวิสาหกิจการท่องเที่ยวชุมชนบ้านคลองแคได้ดำเนินการ มีดังนี้ แพล่น้ำ แพลลอย หอกระโดด เป็นต้น และการท่องเที่ยวชุมชนบ้านคลองแคครึ่งวัน

2. ด้านการเข้าถึง สถานที่ตั้งของสวนน้ำชุมชนบ้านคลองแค มีความเหมาะสม สภาพพื้นที่เป็นแนวริมคลอง D 7 โดยมีถนนลาดยาง 2 สาย หนาบทั้ง 2 ฝั่ง ตัดเชื่อมจากถนนสายหลักบ้านแพ้ว-นครปฐม ทางทิศตะวันตก และทางทิศตะวันออกสามารถผ่านออกไปยังถนนเส้นใน (ทางลัด) ไปยังถนนสายหลัก เช่น พระราม 2 (ทิศใต้) พุทธสาคร และ พุทธมณฑลสาย 4 (ทิศตะวันออกเฉียงเหนือ) และบ้านแพ้ว-นครปฐม (ทิศตะวันตกเฉียงเหนือ) อย่างไรก็ตามในส่วนของป้ายบอกทางยังมีข้อจำกัดในเรื่องของภาษาป้าย ซึ่งกำลังศึกษาข้อมูลการจดทะเบียนพาณิชย์เพื่อให้ได้รับการยกเว้นและการสนับสนุนจากภาครัฐ ทั้งนี้ข้อจำกัดด้านนี้ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อเข้าถึงพื้นที่การท่องเที่ยวเนื่องจากการพัฒนาทางเทคโนโลยีที่สามารถสืบค้นสถานที่ตั้งเพื่อการนำทาง ภาพถ่ายกิจกรรม รวมถึงข้อมูลเพื่อการท่องเที่ยวได้ในเบื้องต้น

3. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก มีร้านอาหารและเครื่องดื่ม โต๊ะเก้าอี้ ชุมนั่งไม้ไผ่ ที่สามารถบังแดดและฝนได้อย่างเพียงพอ พื้นที่จอดรถเพียงพอมีการจัดระเบียบการจอดรถจักรยานยนต์โดยการฝากรถไม่ให้จอดได้ตามอรัยาศัยเพื่อบริหารจัดการพื้นที่สำหรับกิจกรรมของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนบ้านคลองแค ในส่วนของที่พักรถไม่ได้นั้นดำเนินการเรื่องที่พักเนื่องจากการท่องเที่ยวในชุมชนคลองแคเป็นการพักผ่อนระยะสั้นสามารถดำเนินการได้ครบถ้วนภายในวันเดียว และจากสภาพพื้นที่ของชุมชนไม่เหมาะกับการกางเต็นท์ค้างแรม แต่หากผู้ที่มาจากพื้นที่อื่นจำเป็นต้องพักมีห้องพักบริเวณใกล้เคียงในรัศมี ไม่เกิน 1 กิโลเมตร จำนวน 1 แห่ง และบริเวณอื่นในจังหวัดสมุทรสาครที่สามารถให้ข้อมูลการเข้าพักได้

ผลการวิจัยสามารถสรุปเป็นตารางแสดงการบริหารเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และแนวทางการพัฒนาศักยภาพอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนบ้านคลองแค ดังตารางที่ 1 และ 2

ตารางที่ 1 การบริหารเศรษฐกิจสร้างสรรค์ชุมชนบ้านคลองแค

การค้นหาประเด็น และสร้างสรรค์เนื้อหา	การพัฒนาทักษะ และสร้างผู้ประกอบการใหม่
<ul style="list-style-type: none"> - วิถีชีวิตอนุรักษ์ตามแนวทางศาสตร์พระราช “หลักธรรมชาติช่วยธรรมชาติ” - กีฬาพื้นบ้านโล้กระทะ 	<ul style="list-style-type: none"> - การประยุกต์วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการโล้กระทะ - การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่มเครือข่าย - วิสาหกิจการท่องเที่ยวชุมชนบ้านคลองแค - ร้านค้าสินค้าเกษตร อาหารและเครื่องดื่ม
การยกระดับขีดความสามารถ และเชื่อมโยงโอกาสทางธุรกิจ	การสร้างระบบนิเวศ และพัฒนาย่านสร้างสรรค์
<ul style="list-style-type: none"> - เพิ่มกิจกรรมการโล้กระทะของสวนน้ำ - การบริหารค่าเช่าพื้นที่และอุปกรณ์ - การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนและสินค้าแปรรูป - โปรแกรมการท่องเที่ยวชุมชนเชิงวัฒนธรรม 	<ul style="list-style-type: none"> - สวนเกษตรอินทรีย์ - สวนน้ำบ้านคลองแค - ชุมชนแห่งการอนุรักษ์ วัฒนธรรม วิถีธารา - ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

ตารางที่ 2 การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนบ้านคลองแค

สิ่งดึงดูด	แนวทางการพัฒนา
<ul style="list-style-type: none"> - ความสมบูรณ์ของคลอง D7 ที่ชาวบ้านร่วมกันอนุรักษ์และใช้กลยุทธ์วิถีชพีชปราบวิถีชพีชเพื่อเป็นอาหารให้พันธุ์ปลาและเพิ่มออกซิเจนในน้ำ - สวนน้ำ - กิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชนบ้านคลองแค - กิจกรรมของสวนน้ำ ได้แก่ พื้นที่เล่นน้ำ แพลลยฮอกระโดด เป็นต้น 	<ul style="list-style-type: none"> - ปรับภูมิทัศน์เพิ่มจุดเด่นและความสวยงาม เช่น กังหันน้ำ - เพิ่มกิจกรรมกีฬาพื้นบ้านโล้กระทะ - การจัดการแข่งขันกีฬาพื้นบ้านโล้กระทะ - ศูนย์การเรียนรู้วัฒนธรรมชุมชน
การเข้าถึง	แนวทางการพัฒนา
<ul style="list-style-type: none"> - การประชาสัมพันธ์ในสื่อออนไลน์ - ทางเข้าและออกได้หลายทางทั้งถนนเส้นหลัก และถนนสายรอง - สถานที่อยู่ในพื้นที่การเกษตรใกล้แหล่งท่องเที่ยวสำคัญอื่นๆของจังหวัด 	<ul style="list-style-type: none"> - การจัดทำป้ายเพื่อประชาสัมพันธ์หรือป้ายบอกทาง - ยกระดับการจดทะเบียนที่เกี่ยวข้องเพื่อรับการสนับสนุนการเข้าถึงจากภาครัฐ
สิ่งอำนวยความสะดวก	แนวทางการพัฒนา
<ul style="list-style-type: none"> - ชุมผู้ประกอบการอาหารและเครื่องดื่ม - ร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนสินค้าทางการเกษตร - ห้องน้ำ/ห้องอาบน้ำ - พื้นที่จอดรถ - ที่พักบริเวณใกล้เคียง 1 แห่ง 	<ul style="list-style-type: none"> - เพิ่มสื่อในกรณีที่ศาลาไม้ไผ่รอบริบ้นักท่องเที่ยวครบจำนวนแล้ว - ที่พักยังไม่จำเป็นสำหรับกิจกรรมของกลุ่มที่ได้ดำเนินการอยู่ แต่จะมีข้อมูลที่ปักใกล้เคียงไว้ให้เป็นทางเลือก - สร้างมัคคุเทศก์ชุมชนไว้ให้ข้อมูลการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. จากการศึกษานโยบายซอฟต์แวร์ในการส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม พบความน่าสนใจในด้านวัฒนธรรมของชุมชนบ้านคลองแค ที่สอดคล้องกับนโยบายซอฟต์แวร์ในเรื่องวิถีชีวิต คือการใช้ชีวิตควบคู่กับสายน้ำ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การทำขนมอาหารพื้นบ้าน และกีฬาพื้นบ้าน คือ โส้กระทะ ที่สามารถส่งเสริมให้เกิดเป็นระบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของชุมชนได้ ซึ่งในงานของ อิงอร เนตรานนท์ (2563) ได้ศึกษาเรื่องพลังอำนาจแห่งชาติซอฟต์แวร์ของไทยในศตวรรษที่ 21 พบว่าการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะมีอุปสรรคจากการใช้ศักยภาพ พลังอำนาจแห่งชาติซอฟต์แวร์ของไทยไม่มากพอ ยังสร้างพันธมิตรร่วมเพื่อการพัฒนาประเทศไม่เพียงพอ ส่งผลกระทบต่อการสร้างดุลอำนาจ รัฐจำเป็นต้องสร้างองค์ความรู้การวิจัยและพัฒนา สร้างทุนมนุษย์ การสร้างปราชญ์ชาวบ้าน ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่จะต้องมีการปฏิบัติต่อเนื่อง สืบทอดเจตนารมณ์ ปรับรูปแบบตามกาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอ ซึ่งเป็นความรับผิดชอบทางการเมืองที่ยังเป็นข้อจำกัดของประเทศไทย และการไม่ใช้ศักยภาพซอฟต์แวร์ทางการเมือง หรือใช้แบบไม่เต็มศักยภาพ ผลคือทำให้เกิดความขัดแย้งทางความคิด อันเป็นอุปสรรคในการพัฒนาประเทศในหลายมิติ ซึ่งปัจจุบันไม่สามารถใช้พลังอำนาจแห่งชาติแบบดั้งเดิมได้ (Actual) เนื่องจากมีศักยภาพด้าน คน สิ่งของ และงบประมาณไม่เพียงพอต่อการบริหารราชการแผ่นดินยุคโลกาภิวัตน์ ดังนั้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนของสังคมตั้งแต่ระดับประเทศ ส่วนภูมิภาค ท้องถิ่นและครอบครัว ซึ่งสถานการณ์บ้านเมืองที่ผ่านมา ในห้วงเวลาสิบกว่าปีจนถึงปัจจุบัน แสดงให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนยังมีไม่มากพอ เช่น ความภาคภูมิใจในเอกลักษณ์วัฒนธรรมไทย การน้อมนำหลักการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติด้วยความเข้าใจ การพัฒนาที่ยั่งยืน การใช้ระบบอุปถัมภ์ที่ฝังรากลึกของไทยอย่างมีหลักธรรมาภิบาล รวมทั้งความเข้าใจความสำคัญ สารของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีและไทยแลนด์ 4.0 ซึ่งซอฟต์แวร์ไม่ได้เป็นเพียงการแผ่ขยาย “พลังอำนาจ” ด้วยวิธีที่อ่อนโยนนุ่มนวลเพื่อให้ได้มาซึ่งอิทธิพลที่แผ่ออกไปยังสังคมอื่นๆ ในทางเศรษฐกิจสังคม และวัฒนธรรมเท่านั้น แต่การสร้างซอฟต์แวร์ขึ้นมาเป็นเรื่องที่ต้องทวนกลับไปหาพื้นฐานทางวัฒนธรรมสังคมต้นทางโดยตรงซอฟต์แวร์ไม่เหมือนอำนาจรัฐ แต่การสร้างสรรคซอฟต์แวร์ส่วนใหญ่มีที่มาจากคนตัวเล็กๆ ในสังคมที่รุ่มรวยทางวัฒนธรรมเข้มแข็งในทางเศรษฐกิจ และร่วมมือกันสร้างสรรค์สิ่งเล็กๆ บนฐานของความรู้ร่วมกัน จากนั้นจึงค่อยๆ ลองผิดลองถูก แล้วนำเสนอสิ่งเหล่านั้นออกมาทีละระดับจากสังคมรอบตัว หมู่บ้าน ท้องถิ่น จนกระทั่งไปถึงระดับชาติและนานาชาติในที่สุด โดยทั่วไปเราจะเห็นว่าซอฟต์แวร์วางตัวอยู่บนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ คือสังคมนั้นๆ ต้องมีความสร้างสรรค์และมีความรู้ในเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของตนเองมากพอจึงจะใช้ทั้งสองเรื่องนี้ เพื่อย้อนกลับไปหารากทางวัฒนธรรมของตัวเอง แล้วเพื่อนำสิ่งเหล่านี้ออกมาสร้างสรรค์ใหม่ให้กลายเป็นสิ่งที่ดึงดูดใจคนในยุคสมัยที่เปลี่ยนผันไป เศรษฐกิจสร้างสรรค์นั้นเกี่ยวพันกับผู้สร้างสรรค์รายเล็กรายน้อยจำนวนมาก รัฐควรมีหน้าที่สร้างระบบจัดการและดูแลผู้สร้างสรรค์เหล่านี้ให้มีมาตรฐาน ความเป็นอยู่เข้าใจถึงรากทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ รวมทั้งมีความรู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงของโลกเพื่อจะได้นำความรู้เหล่านี้ มาสร้างสรรค์อย่างต่อเนื่อง (สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน), 2565)

2. จากการศึกษาการบริหารเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของชุมชนบ้านคลองแค พบประเด็นสำคัญในเรื่อง การค้นหาประเด็นและสร้างสรรค์เนื้อหา การพัฒนาทักษะและสร้างผู้ประกอบการใหม่ การยกระดับขีดความสามารถและเชื่อมโยงโอกาสทางธุรกิจ รวมทั้งการสร้างระบบนิเวศและพัฒนาย่านสร้างสรรค์ โดยเฉพาะการยกระดับวัฒนธรรมเพื่อการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจที่ชุมชนได้ค้นหาประเด็นเนื้อหาว่าชุมชนมีลักษณะเด่นในเรื่องการอนุรักษ์ จนตั้งวิสัยทัศน์เพื่อนำไปสู่เป้าหมายการพัฒนา คือ ชุมชนบ้านคลองแค "ชุมชนแห่งการอนุรักษ์ วัฒนธรรม วิถีอารา" รวมถึงวัฒนธรรมวิถีชีวิตคู่สายน้ำ ด้วยการละเล่นกีฬาไทย คือ โส้กระทะ สอดคล้องกับ กนกวรรณ พวงประยงค์ (2561) ได้นำเสนอบทความเรื่องบทบาทของเศรษฐกิจสร้างสรรค์และพฤติกรรมเชิงสร้างสรรค์ในการพัฒนายกระดับวิสาหกิจชุมชนไทย ว่าด้วยพื้นฐานของ

ระบบสังคมและชุมชนไทยที่มีความผูกพันอย่างแน่นแฟ้นกับทุนของชุมชน (Community Capital) ซึ่งมีได้หมายถึงตั้งแต่เพียงเงิน แต่รวมถึงทุนทางภูมิปัญญา วัฒนธรรม ประเพณีและความหลากหลายของทรัพยากรทางธรรมชาติอันเต็มเปี่ยมด้วยคุณค่าและอัตลักษณ์ถือเป็นจุดแข็งที่วิสาหกิจชุมชนรวมถึงภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการสนับสนุนวิสาหกิจชุมชน ควรที่จะต้องหันกลับมาให้ความสำคัญและนำจุดเด่นเหล่านั้นมาเชื่อมโยง กับพฤติกรรมเชิงสร้างสรรค์ของมนุษย์เพื่อสร้างสรรค์เป็นวัตถุดิบ สินค้า หรือ บริการที่มีมูลค่าและคุณค่าสู่ตลาด แม้ว่าหลักคิดเริ่มต้นตามค่านิยมของ วิสาหกิจชุมชนจะเป็นเพียงการประกอบกิจการจากทุนของชุมชน โดยคนในชุมชนเพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้แต่เมื่อระบบเศรษฐกิจโลกมีการเปลี่ยนแปลงและส่งผลกระทบต่อข้อกำหนดนโยบายเศรษฐกิจของประเทศ สอดคล้องกับ สุดเฉลิม ศัสตราภักษ์ และ นพรัตน์ พบลาภ (2565) ที่ศึกษาเรื่องการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนของชุมชนบ้านชายทะเลราชจันทร์ จังหวัดสมุทรสาคร ได้นำเสนอแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนโดยที่การส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนไม่ได้มีความจำเป็นที่จะต้องเป็นรูปแบบเฉพาะและเป็นหน้าที่ของส่วนราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ องค์กรไม่แสวงหากำไรเท่านั้น แต่ชุมชนสามารถส่งเสริมตามภูมิปัญญาผสมผสานเทคโนโลยีสมัยใหม่ และกระบวนการที่เป็นเอกลักษณ์แต่ต้องมีการประยุกต์และปรับปรุงให้เข้ากับสถานการณ์ (Trend) อย่างต่อเนื่อง และในช่วงเริ่มต้นของการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ในพื้นที่ต้องเข้าไปสนับสนุนตามภารกิจและประสานงานกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ชุมชนมีจุดเริ่มต้นในการพัฒนาได้ ดังนั้นวิสาหกิจชุมชนในฐานะองค์กรที่มีศักยภาพในการเป็นตัวขับเคลื่อนหลักของเศรษฐกิจชุมชนจึงจำเป็นต้องปรับตัวและยกระดับตนเองให้สามารถผลิตสินค้าหรือบริการที่เป็นมากกว่าสินค้าที่วางจำหน่ายในท้องตลาดทั่วไป และสามารถเป็นสินค้าทางเลือกหรือทดแทนสินค้าที่มาจากกระบวนการผลิตสินค้ารูปแบบเดียวกันในปริมาณมาก (Mass Production) บางชนิดได้ ทั้งนี้การจะได้มาซึ่งสินค้าหรือบริการที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์เฉพาะพื้นที่ ก็ต้องมาจากกระบวนการผลิตที่ใช้ความริเริ่มสร้างสรรค์ภายใต้อัตลักษณ์และทุนของท้องถิ่นที่สอดคล้องกับยุคสมัยและการยอมรับในระดับชุมชนถึงระดับโลกด้วย

3. จากการศึกษาการบริหารเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อการพัฒนาศักยภาพอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนบ้านคลองแค พบว่าการบริหารเศรษฐกิจสร้างสรรค์ด้านวัฒนธรรมตามนโยบายซอฟต์แวร์ชุมชนมีความสามารถในการค้นหาประเด็นสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าจากทรัพยากรต้นทุนเดิมและการต่อยอดอย่างผสมผสานกับกลุ่มวิสาหกิจการท่องเที่ยวชุมชนบ้านคลองแคได้ในระดับชุมชน ซึ่งจากการศึกษาเรื่องการพัฒนา รูปแบบและศักยภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามอัตลักษณ์ของท้องถิ่นสู่นักท่องเที่ยวจังหวัดอุบลราชธานี มีข้อเสนอแนะว่าการพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงศิลปกรรม การท่องเที่ยวงานเทศกาล การท่องเที่ยวแหล่ง ประวัติศาสตร์การท่องเที่ยวชมกิจกรรมทางวัฒนธรรม และการพักค้างแรม (Home stay) กลุ่มวิสาหกิจ ชุมชนควรมีการจัดเตรียมความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมหน่วยงานในท้องถิ่นทุกภาคส่วนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ต้องให้ความร่วมมือส่งเสริม และสนับสนุนการดำเนินงาน ตลอดจนเห็นความสำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมร่วมกัน และกิจกรรมที่ควรดำเนินการควบคู่กันไปกับการพัฒนาศักยภาพและรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม คือ การดำเนินการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวผ่านสื่ออินเทอร์เน็ต และการจัดทำเอกสารเผยแพร่สู่สาธารณะ เพื่อใช้เป็นสื่อในการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ให้กับบุคคลทั่วไป และกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจให้เป็นที่รู้จักสู่สังคมอย่างแพร่หลายได้ (มาลินี ศรีไมตรี, 2559) ภายใต้การยกระดับศักยภาพอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวโดยมีการดำเนินการตามหลักเกณฑ์ทั้งในด้านสิ่งดึงดูด การเข้าถึง และสิ่งอำนวยความสะดวก ตามสภาพกิจกรรมได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับ รัฐนันท์ พงศ์วิริทธิ์ธร และณภัทร ทิพย์ศรี (2559) ได้ศึกษาเรื่องเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของถนนคนเดิน จังหวัด

เชียงใหม่ โดยผลการวิเคราะห์ระดับความสำคัญของศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว (3As) ของถนนคนเดินพบว่า นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญภาพรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านสิ่งดึงดูดใจ ด้านการเข้าถึง และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ปัจจัยการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของถนนคนเดิน จังหวัดเชียงใหม่ โดยนักท่องเที่ยวเห็นด้วยอย่างมาก ได้แก่ ปัจจัยการพัฒนาทางด้านการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม และลักษณะทางกายภาพ ส่วนปัจจัยการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและสังคมด้านการบริหารและจัดการ ด้านศิลปวัฒนธรรมนั้นนักท่องเที่ยวให้ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ซึ่งผลการวิจัยข้างต้นได้นำมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเป็นรายบุคคล (Individual-depth Interviews) ของกลุ่มผู้นำทางความคิด (Key Opinion Leaders) เพื่อหาแนวทางการพัฒนาเพื่อให้เกิดความยั่งยืน พบว่า ควรมีการพัฒนาในด้านสิ่งดึงดูดใจ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาารูปแบบการท่องเที่ยวถนนคนเดินอย่างยั่งยืนให้เหมาะสม ส่งเสริมให้มีรูปแบบการท่องเที่ยวถนนคนเดินที่หลากหลาย หาเอกลักษณ์หรือจุดเด่นของถนนคนเดิน หรือพัฒนารูปแบบถนนคนเดินเฉพาะตัวให้เป็นเอกลักษณ์ของถนนคนเดิน เพื่อสร้างความแตกต่างกับแหล่งท่องเที่ยวถนนคนเดิน ส่วนด้านการเข้าถึงและด้านสิ่งอำนวยความสะดวก มุ่งเน้นสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก โดยการจัดระเบียบบนถนนคนเดิน ร้านค้า ให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ให้เกิดการเรียนรู้และสำนึกถึงมิติของสถานที่สำหรับด้านวัฒนธรรม ประเพณี ในรูปแบบการพัฒนาให้เป็นสถานที่สำหรับการศึกษาแลกเปลี่ยนความรู้ในด้านต่าง ๆ ในมิติของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย

1. นโยบายซอฟต์แวร์พาวเวอร์สามารถใช้เป็นแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ได้หากแหล่งวัฒนธรรมของชุมชนที่เป็นจุดเริ่มต้นจะต้องได้รับการส่งเสริมจากภาครัฐการพัฒนาส่งเสริมอุตสาหกรรมวัฒนธรรมด้านที่เป็นจุดเด่นและสามารถสร้างมูลค่าทำให้เกิดรายได้กับชุมชน แต่ต้องมีการสร้างความเข้าใจและส่งเสริมทักษะรวมถึงความสามารถในการบริหารเศรษฐกิจสร้างสรรค์ให้เพิ่มศักยภาพตามแนวนโยบายนี้ และต้องคำนึงถึงความมั่นคงทางสังคมที่มีรากฐานมาจากวัฒนธรรมดังกล่าว

2. การท่องเที่ยวชุมชนรูปแบบวิถีชีวิต ประเพณี การละเล่นพื้นบ้านและกีฬาไทยที่ต้องรักษาเอกลักษณ์และสภาพความดั้งเดิมของวัฒนธรรมไว้ในการบริหารเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต้องมีการบูรณาการจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการให้ความรู้แนวทางการดำเนินงานเพื่อประสิทธิผลของการนำนโยบายมาปฏิบัติที่มีลักษณะเฉพาะ

3. การประชาสัมพันธ์ของภาครัฐเกี่ยวกับการจดทะเบียน เอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยการให้ความรู้กับกลุ่มผู้ประกอบการชุมชน เพื่อให้เกิดความเข้าใจและควรได้รับการสนับสนุนจัดงานเทศกาล ประเพณีกีฬาพื้นบ้านโล่กระทะ และการท่องเที่ยววิถีชีวิตของชุมชนที่ได้จากการค้นหาประเด็นและสร้างเนื้อหาจะทำให้ชุมชนที่มีศักยภาพสามารถยกระดับการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ได้อย่างมั่นคงในระดับจังหวัดต่อไปได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาขีดความสามารถของชนิกกีฬาไทยในชุมชนที่สามารถพัฒนาให้เกิดเป็นเศรษฐกิจสร้างสรรค์ได้
2. บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการขับเคลื่อนนโยบายซอฟต์แวร์พาวเวอร์ ควรศึกษารูปแบบหรือแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจโดยการส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เป็นกรณีศึกษาเพื่อหาแนวทางทางส่งเสริมหรือปัจจัยแห่งความสำเร็จของการนำนโยบายมาปฏิบัติ
3. วัฒนธรรมเป็นเรื่องละเอียดอ่อนและสลับซับซ้อนควรเลือกศึกษาในด้านที่ไม่ไปกระทบกับรูปแบบวิถีชีวิตดั้งเดิมจนแหล่งวัฒนธรรมเดิมถูกกลืนเข้ากับวัฒนธรรมสมัยใหม่

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตสมุทรสาคร ที่สนับสนุนทุนวิจัยเงินรายได้ ประจำปี พ.ศ. 2565 และขอขอบคุณคณะกรรมการ สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ชาวบ้าน รวมถึงผู้ประกอบการ หมู่ 9 ตำบลหลักสาม อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร ที่ได้ให้ประสบการณ์การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้อย่างสมบูรณ์

เอกสารอ้างอิง

- กนกวรรณ พวงประยงค์. (2561). บทบาทของเศรษฐกิจสร้างสรรค์และพฤติกรรมเชิงสร้างสรรค์ในการพัฒนากระดับวิสาหกิจชุมชนไทย. *วารสารพัฒนศาสตร์*, 1(1), 220-252.
- โครงการความมั่นคงศึกษา. สุรชาติ บำรุงสุข. (2557). *Soft Power* [จุลสาร]. กรุงเทพฯ: สแควร์ ปริ้นซ์.
- ดวงฤทธิ์ เบ็ญจาธิกุล ชัยรุ่งเรือง. (2565). การขับเคลื่อน Soft Power: อัตลักษณ์ท้องถิ่นภาคใต้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดชุมพร. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, (11)5, 1922-1935.
- ปัทมา จันทรเจริญสุข. (2558). *การตื่นรู้ปุณ: Soft Power ของนโยบายด้านวัฒนธรรม ของประเทศญี่ปุ่น*. สืบค้นเมื่อ 12 สิงหาคม 2564, จาก http://researchconference.kps.ku.ac.th/article_6/pdf/o_human42.pdf
- พิริยะ ผลพิรุฬห์. (2556). เศรษฐกิจสร้างสรรค์กับการพัฒนาประเทศไทย. *วารสารเศรษฐศาสตร์ปริทรรศน์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์*, 7(1), 1-69.
- พีระ เจริญวัฒนกุล. (2561). พินิจแนวคิด Soft Power อย่างจริงจัง: ปัญหาและความเข้าใจผิดในการประยุกต์ใช้แนวคิดนี้ในงานวิชาการไทย. *รัฐศาสตร์นิเทศ*, 4(1-2), 239-277.
- มาลินี ศรีไมตรี. (2559). การพัฒนารูปแบบและศักยภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามอัตลักษณ์ของท้องถิ่นสู่นักท่องเที่ยวอุบลราชธานี. *วารสารการบริการและการท่องเที่ยวไทย*, 11(2), 53-65.
- รัฐนันท์ พงศ์วิริทธิ์ธร และณภัทร ทิพย์ศรี. (2559). เศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของถนนคนเดิน จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยธนบุรี*, 10(21), 79-91.
- รญาภรณ์ สุนทรทรัพย์. (2561). การบริหารจัดการทรัพยากร Soft Power ของไทย. *รัฐสารวิจัย*, 60(3), 47-55.
- สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน). (2565). *Soft Power ที่ยิ่งใหญ่ สร้างได้จากหน่วยเล็กๆ ในสังคม*. *เดอะ โนวเลจ*, 4(22), 51.
- สุดเฉลิม ศัสตราภักษ์ และนพรัตน์ พบลาก. (2565). การส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนของชุมชนบ้านชายทะเลรางจันทร์ จังหวัดสมุทรสาคร. *วารสารวิจัยราชภัฏเชียงใหม่*, (23)2, 103-120.
- สุวิทย์ เมษินทรีย์. (2564). *เศรษฐกิจสร้างสรรค์: BCG Soft Power นำไทยสู่โลก*. สืบค้นเมื่อ 5 ธันวาคม 2564, จาก <https://thaipublica.org/2021/02/suvit-maesincee19/>
- เสาวรภย์ กุสุมา ณ อุธยา. (2553). Creative Economy ทางเลือกใหม่ในการพัฒนาเศรษฐกิจไทย. *วารสารนักบริหาร*, 30(1), 23-28.
- อิงอร เนตรานนท์. (2563). พลังอำนาจแห่งชาติซอฟต์แวร์เวอร์ชันของไทยในศตวรรษที่ 21. *วารสารสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ*, 11(1), 33-47.
- Burkart, A. J., & Medrik, S. (1981). *Tourism: Part Present and Future*. Oxford: Butterworth Hienemari Ltd.
- Mill, R., & Morrison, A. M. (1992). *The Tourism System: and Introductory Text*. New Jersey: Prince – Hall.

Translated Thai References

- Chairungruang, B. D. (2023). Driving Soft Power: Southern Local Identity to Promote Tourism in Chumphon Province. *Journal of MCU Peace Studies*, (11)5, 1922-1935. (in Thai)
- Chancharoensuk, P. (2015). *Japanese's Cartoon: Soft Power of Japanese's Cultural Policy*. Retrieved August 12, 2021, from http://researchconference.kps.ku.ac.th/article_6/pdf/o_human42.pdf (in Thai)
- Charoenvattanannukul, P. (2018). Rethinking Soft Power: Problems and Misunderstandings in applying The Concept in Thailand. *Political Science Review*, 4(1-2), 239-277. (in Thai)
- Maesincee, S. (2021). *Creative Economy: BCG Soft Power Brings Thailand to The World*. Retrieved December 5, 2021, from <https://thaipublica.org/2021/02/suvit-maesincee19/> (in Thai)
- Na Ayudhya, K. S. (2010). Creative Economy a New Alternative for the Development of the Thai Economy. *Executive Journal*, 30(1), 23-28. (in Thai)
- Nedtranon, I. (2020). Thai National Soft Power within the 21st. *National Defence Studies Institute Journal*, 11(1), 33-47. (in Thai)
- Office of Knowledge Management and Development (Public Organization). (2022). Great Soft Power can be created from Small Units in Society. *The Knowledge*, 4(22), 51. (in Thai)
- Pholphirul, P. (2013). Creative Economy and Development Issues in Thailand. *NIDA Economic Review*, 7(1), 1-69. (in Thai)
- Phuangprayong, K. (2018). Roles of Creative Economy and Innovative Behavior for Community Enterprise Development in Thailand. *PSDS Journal of Development Studies*, 1(1), 220-252. (in Thai)
- Pongwirithon, R., & Thipsri, N. (2016). Suitable Creative Economy for Tourists on Ecotourism Development of Chiang Mai Sunday Walking Street. *Journal of Thonburi University*, 10(21), 79-91. (in Thai)
- Sattrapruek, S. and Poblarp, N. (2022). Sufficiency Economy Promotion for Community Economic Development of Ban Chai Thale Rangchan Community, Samut Sakhon Province. *Rajabhat Chiang Mai Research Journal*, 23(2), 103-120. (in Thai)
- Security Studies Project. Bamrungsuk, S. (2014). *Soft Power* [Pamphlet]. Bangkok: Square Print. (in Thai)
- Srimaitree, M. (2016). Model and Potential Development of Community Enterprises in the Cultural Tourism Based on Local Identity to Tourists in Ubon Ratchathani Province. *Journal of Thai Hospitality & Tourism*, 11(2), 53-65. (in Thai)
- Sukontasap, R. (2018). Invigorating Thailand's Soft Power Resources. *The National Defence College of Thailand Journal*, 60(3), 47-55. (in Thai)